

Esej iz predmeta: Filozofija medija

Tema: "Kontrakultura, psihodelija i računala" – Krešimir Mišak (11. poglavlje)

Studentica:
Medina Aganspahić

Komunikologija

Prva godina II ciklusa studija

1040/II-K

Mentorica:
Prof.dr. Fahira Fejzić-Čengić

Sarajevo, mart 2021.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Razrada	2
2.1. Kontrakultura	2
2.2. Psihodelici.....	4
2.3. Na koji način psihodelici dovode do pozitivnih ishoda?	5
2.4. Zaključak o psihodelicima	6
3. Računala	7
4. Zaključak	10
5. Literatura	12

1. Uvod

U radu koji slijedi obrađuje se tema “Kontrakultura, psihodelija i računala”. U uvodu ću kratko objasniti pojam kontrakulture, a u razradi će taj pojam biti obimno objašnjen popraćen riječima iz knjige “Smrt transhumanizmu, sloboda narodu”, Krešimira Mišaka te nakon pročitane poglavlja, razrada će prikazati i moj dojam o kontrakulturi. Pod pojmom kontrakulture se podrazumijeva kultura koja je korijenito udaljena od glavnih tokova društva. Po svojoj prirodi ona je predstavljala reakciju na vladajuću kulturu. Kontrakultura je predstavljala otpor i protest roditeljskoj i dominantnoj vladajućoj kulturi, a njen prodor u kulturu je započeo muzikom koja je postala muzikom većine, načinom oblačenja koji je postao načinom oblačenja većine, neformalnošću u govoru i ponašanju i prodorom tog jezika u medije i svakodnevni život. Tako bi se moglo reći da je kontrakultura zapravo i potkultura. Kontrakultura je predstavljala svojevrsan začetak novih društvenih pokreta, onih koji se razlikuju od prethodnih političkih, partijskih, sindikalnih i drugih pokreta koji su snažno insistirali i učestvovali u nekim liberalno orijentisanim društvenim i političkim promjenama. I kako je postepeno prestajalo djelovanje, utjecaj i moć onih ranijih “hot” pokreta, a radničkog naročito, pojavili su se s kraja 60 - tih neki novi „cool” pokreti, oni koji hoće, a neće, znaju, a ne znaju, mogu, a ne mogu da promijene svijet u kojem žive. Rad objašnjava i pojmove psihodelika, za koje mnogi autori objašnjavaju da nije u pitanju droga već isključivo lijekovi koji snažnije utječu na nas i našu svijest. Jedan od autora čak kaže da bi prije kafu, odnosno kofein poistovjetio sa drogom, nego psihodelike. Kroz rad ću navesti subjektivni stav po pitanju psihodelika. I na kraju rada sam objasnila utjecaj tehnologije i napredak iste, kojoj svi svjedočimo u 21. stoljeću.

Ključne riječi: kontrakultura, psihodelici, računala, tehnologija

2. Razrada

2.1. Kontrakultura

“Takozvana ‘kontrakultura’ razvila se na zapadnoj obali SAD-a, posebno na području zaljeva San Francisca. Krajem 1950-ih i tijekom čitavih 1960-ih to je područje bilo generator novih ideja koje su za ono vrijeme bile i prewise revolucionarne, zbog čega su već krajem 1960-ih i početkom 1970-ih bile zabranjene, medijski ignorirane ili ismijavane. I dok je priča o kontrakтури, rocku, umjetnosti i društvenom angažmanu (primjerice proturatnom) dosta poznata, manje je poznata veza kontrakture i računala. No, na nju ukazuje činjenica da se baš u Kaliforniji, jednim od glavnih izvorišta kontrakture nalazi i Silicijska dolina.” (Mišak, 2019:205)

Kontrakultura predstavlja način života manjeg dijela omladine koja se suprostavljala dominantnoj kulturi kao kulturi odraslih, po svojoj suštini ona je predstavljala reakciju na vladajuću kulturu.

“Pod pojmom kontrakture misli se na većinu onoga što se nekada smatralo kontrakturom, danas je postalo popularna kultura i dio je korporacija (primjerice, pop glazba). Kontrakultura u 60-im bila je izrazito buntovnička, u vrijeme baby boom generacije nakon Drugog svjetskog rata. SAD je u to doba bio izuzetno konzervativan. Nastala je ideja američkog sna. Kuća u predgrađu, muškarac zarađuje i donosi novac kući, vrt je lijepo uređen, a žena je kod kuće i pazi na djecu, vrt je lijepo uređen. Začeci kontrakture se mogu vidjeti već u 50-im godinama kod beat generacije. 60-ih godina protagonisti beat generacije bili su Jack Kerouac, Allen Ginsberg i Ken Kesey. Oni su bili roll model onoga vremena, odnosno uzor ostalima. Ljudi koji su živjeli na način koji je postao iznimno privlačan. U pozadini svega bio je bunt. Bilo je više čimbenika koji su utjecali na tu generaciju, prvu generaciju koja je odrasla nakon Drugog svjetskog rata. Dio te kontrakture bila je i seksualna revolucija. SAD je u 50-im godinama bio konzervativan, 60-ih su napravljene kontracepcijske pilule za žene, čime je spolni odnos postao manje problematičan, što se zatim odražavalo na svakodnevni život. Druga stvar koja je postala vrlo bitna jeste umjetnost, prije svega

glazbena umjetnost. Protagonisti umjetničke scene tog vremena htjeli su izvesti kulturu iz kulturnih institucija na ulicu i unijeti je u svakodnevni život. Bili su protiv postojanja stroge granice između vremena konzumiranja umjetnosti i svakodnevnog života. Htjeli su da se to dvoje ponovno ispreplete u neki kreativniji oblik svakodnevnog života. Sljedeći faktor koji je snažno utjecao na kontrakulturu bilo je otkriće psihodelika. Treba spomenuti i vrlo radikalne političke pokrete s inovativnim idejama i kritikom tadašnjeg društvenog poretka.”¹ (...)

Ono što je obilježilo kontrakulturu jeste i krilatica DIY.² DIY u biti znači uraditi ili napraviti nešto vlastitim rukama, vođen vlastitom mišlju, idejama... Svjedoci smo da danas djeca od malena se uče na korištenje telefona, tableta, laptopa... Također, u tom činu, oni kroz određeno vrijeme uspijevaju iz dosade napraviti mnoga toga zanimljivog. Živimo u vremenu savremene tehnologije, kada nam je sve dostupno, takoreći, na dohvat ruke. Uspijevamo komunicirati sa ljudima koji su hiljadama kilometara udaljeni od nas, tehnologija nam pomaže da se sa njima osjećamo povezanim, čak iako fizički nismo jedni pored drugih. Pored toga tehnologija je “iznjedrila” mnoštvo samoukih pojedinaca koji su spremni na mnoga odricanja, kako bi ono nešto svoje proširili i uspjeli u svojoj nakani. A jedina nakana toga je biti uspješan u onome što radiš. Budući da je u knjizi “Smrt transhumanizmu, sloboda narodu”, Krešimir Mišak u jedanaestom poglavlju koji je dio moga zadatka, spomenuo DIY kao jednu od bitnih odrednica kontrakulture, shvatila sam koliko smo zapravo utonuli u svijet tehnologije. Danas, rijetko koga možete sresti u tramvaju ili bilo kojem prijevoznom sredstvu bez telefona i slušalica u ušima. Svako sluša ono što mu odgovora vjerovatno iz prostog razloga kako ne bi slušali okolne priče, ali nije to srž. Srž je u tome što nekolicina ljudi (onih koji se mogu prebrojati na prste jedne ruke) u tom prijevoznom sredstvu čita knjige, isto tako kako ne bi slušali okolne priče jer u tim trenucima stvaramo vlastiti svijet. Knjige koje oplemenjuju našu dušu, kako je rekla uvažena profesorica doktorica Fahira Fejzić – Čengiđ. Možda upravo u takvim trenucima osame, uplovljavanja u neki drugačiji univerzum, pojedincima naiđe misao koju bi željeli pretvoriti u djelo, u DIY ili uradi sam/a.

¹ https://www.youtube.com/watch?v=YAG9NoHjk_M

² Engl. DIY – do it yourself (uradi sam/a)

Kontrakulturni mediji koji su imali značajnu ulogu u njenom širenju bili su literatura, novine, alternativno pozorište, „revolucionarni festivali”, „revolucionarni karnevali”, „revolucionarna igrališta”, a mjesta okupljanja mladih koji su pripadali kontrakulturi su rok koncerti i antiratni protesti. U širenju kontrakulture svakako treba spomenuti ulogu kafića, radnji i restorana, koncerata, priredbi i festivala, proslava i provoda na čijim se proslavama igralo i pjevalo, čitala poezija i “ozbiljna literatura”, propagirao psihodelični pokret i *acids tests* (probanje droge)

2.2. Psihodelici

“Od samog početka kontrakultura i psihodelici, a kasnije računalna industrija, usko su vezani uz sveučilišta. U SAD-u su na istočnoj obali to bila sveučilišta u New Yorku, a na zapadnoj obali San Francisco i sveučilište Stanford pokraj grada Palo Alto, koje je već tada bilo vrlo aktivno. U području gdje je danas i Silicijska dolina pojavili su se i prvi ljudi iz akademskog okruženja koji su se susreli sa LSD-om, ali i drugim psihodeličnim supstancama.” (Mišak, 2019:208)

Krešimir Mišak je u svojoj već spomenutoj knjizi o psihodelicima dao vrlo korisne informacije. Među “najpoznatijim” psihodelicima, kako Mišak navodi, jeste svakako LSD.

“Pri tome još svakako treba spomenuti poznatog švicarskog kemičara Alberta Hofmanna koji je 1938. godine slučajno sintetizirao LSD, a njegovih učinaka je postao svjestan tek pet godina kasnije kada je nehotice LSD-om kontaminirao ruke i na taj način, vozeći se kući s posla, doživio prvi LSD – trip. Tada je tvrtka Sandoz sintetizirala malo veću količinu LSD – a i poslala uzorke na različita sveučilišta diljem svijeta. Naveli su kako ta supstanca ima vrlo neobične učinke, da ne znaju koja bi joj bila praktična upotreba te su sve pozvali da istraže njegovu primjenu. Pošiljke LSD – a se dočepala CIA i pokrenula program MK – Ultra koji je trajao do početka 1970 – ih godina, a usmjeren je bio na istraživanje mogu li se te supstance koje mijenjaju svijest upotrijebiti za to da se neko uvjeri da govori istinu ili pak da mu se u potpunosti programira um. Nekoliko pionira psihodelične revolucije bili su dobrovoljci u program MK – Ultra, niti ne znajući da u pozadini stoji CIA. Jedan od poznatih protagonosita bio je Ken Kesey, koji je napisao *Let iznad kukavičjeg gnijezda*, a kasnije kumovao slavnim ‘acid – testovima’ koje su provodili vozeći se autobusom po SAD-u. Kesey je honorarno sudjelovao u tim testovima na poziv prijatelja. U to

vrijeme je radio kao čuvar u jednoj psihijatrijskoj ustanovi, a nakon iskustva s LSD – om počeo je razmišljati o tim ljudima, psihotičnim bolesnicima. Odjednom je bolje razumio njihove price i počeo se pitati nisu li ti ljudi možda normalniji od cijelog društva koje ih je zatvorilo zbog toga jer s njima nešto nije u redu. Poznati bitnički pjesnik Allen Ginsberg upoznao se s Kenom Keseyem upravo u tom istraživačkom programu. Obojica su bili dobrovoljci, odnosno pokusni kunići za LSD.” (Mišak, 2019:208)

Onoga trenutka kada počnete konzumirati bilo kakvu psihoaktivnu biljku ili supstancu i kada njeno djelovanje započne, vjerovatno ćete ostati u nevjerici sa količinom gluposti kojima se opterećujete na dnevnoj bazi. Od politike, ideologije, prepirki, nebitnih vijesti - sve što vam ne čini zabavu i ugodu postaje vam gotovo komično i ne možete vjerovati da ste uopće podložni takvim banalnostima. Ukoliko ste naučeni da je smisao vašeg života odlazak u raj ili nirvanu, nema ništa loše u tome - ukoliko djelujete po nekim od moralnih postulata koji bi tamo po literaturi trebali voditi. No, iskustvo na psihoaktivnim supstancama govori da je smisao života zapravo subjektivan i interferira s vlastitim poimanjem puta duše. Nekome je smisao iskustvo, drugome ljubav, trećemu sreća, a kada se sve hijerarhijski postavi - sve od navedenoga ima i smisla. Tako bi čovječanstvo trebalo doživjeti vrhunac onoga trenutka kada svaki pojedinac doživi svoj lični klimaks. Jer se ništa ne treba generalizirati, banalizirati niti izjednačavati - svemir oko nas možda ima objektivne zakonitosti, no na koncu - sve je rezultat naše osobne percepcije viđenog i poimanog.

U trenucima pomnog istraživanja teme, naišla sam na jedno od iskustva ratnog veterana koji je godinama patio od posttraumatskog stresnog poremećaja (PTSP-a) otpornog na druge vrste terapija, uključujući i terapiju različitim lijekovima.

”Ležao sam u krevetu, a kraj mene su cijelo vrijeme bila dva terapeuta. Droga mi je pomogla ukloniti strah od suočavanja s traumatskim sjećanjima. Kad je strah nestao, nisam mogao prestati pričati o svim svojim iskustvima i spoznajama.” – Nicolas

2.3. Na koji način psihodelici dovode do pozitivnih ishoda?

“Ako se porežeš, tijelo će samo iscijeliti ranu. Tako i um, samo treba maknuti blokade.(...) U vojsci te uče da na civile gledaš s gađenjem i da izgradiš zidove prema drugim ljudima. (...) Osjetio sam da su se čak i najgroznije stvari dogodile s razlogom. Teško mi je to objasniti, ali vidio sam i osjetio.” – Nicolas

“Čini se da psihodelici smanjuju aktivnost tzv. mreže temeljnog načina rada u mozgu, koja je najaktivnija kada razmišljamo o sebi, svojoj prošlosti i budućnosti, ili kada nam misli lutaju. Smanjena aktivnost ove mreže omogućuje komunikaciju između različitih dijelova mozga. Ako bismo zamislili ovu mrežu kao skladatelja koji upravlja orkestrom, to bi bilo kao da privremeno ‘isključimo’ skladatelja, što dovodi da članovi orkestra počnu svirati što oni žele. Psihodelici nam time daju priliku da se odmaknemo od nas samih i osjećamo se kao dio nečeg puno većeg. Neki psihodelici povećavaju neuroplastičnost, što znači da mogu promijeniti strukturu i funkciju mozga. Stvaraju se nove veze između različitih dijelova mozga, posebno u prefrontalnom korteksu (PFC), dijelu mozga važnom za našu ličnost, planiranje, donošenje odluka, kontrolu ponašanja i ostale važne funkcije. Obzirom da smanjena aktivnost ovog dijela mozga ima važnu ulogu kod depresije i sličnih poremećaja, nije iznenađujuće da psihodelike neki znanstvenici nazivaju i antidepresivima s brzim djelovanjem.” (Nichols, 2016:264-265)

“Nije pretjerano reći da bi psihodelici, odgovorno i pažljivo korišteni, za psihijatriju mogli biti ono što je mikroskop za biologiju ili teleskop za astronomiju. Ovi alati omogućuju uvid u važne procese koji u normalnim okolnostima nisu dostupni direktnom opažanju.” – Stanislav Grof, vodeći istraživač psihodelika, 1980.

2.4. Zaključak o psihodelicima

Ratko Martinović, nekadašnji novinar, a danas pisac i autor knjige “Psihodelici” navodi da psihodelici nisu za svakoga i da je život sam po sebi psihodelično iskustvo. Kako kaže “život je jedno iskustvo koje proširuje svijest, a samim tim je i psihodelično.”

Došla sam do zaključka da nam psihodelici zapravo omogućavaju da ostanemo u istoj poziciji, tu gdje se i nalazimo sve vrijeme, ali da imamo šire vidike na ono što smo radili, na ono što radimo ili što ćemo raditi u budućnosti. Utječu na našu svijest. Primjera radi, ako radimo nešto loše, mi

ćemo konstantno misliti o tome. Uvijek će se to nalaziti negdje u našoj svijesti i stajati na našem ramenu, da nas podsjeća na to. Slično je i sa onim što radimo, a odnosi se na dobro. Ali, ono što je zasigurno mnogo bitnije naglasiti jeste da se smisao života može pronaći u brojnim drugim stvarima, da se problemi koji nam se trenutno čine nerješivi ipak jesu rješivi ako ih odlučimo sagledati sa različitih tački gledišta, da nam je život dat da se borimo sa brojnim iskušenjima kako bismo ispitali vlastitu snagu, a ne odali se brojnim porocima. Šta je onda život, ako se ne borimo, ako posustanemo pri prvoj prepreci? Ako se predamo opijatima koji će učiniti da samo na nekoliko sati zaboravimo ono što nam stvara problem, a već sutra da žargonski rečeno “razbijamo” glavu i tragamo za rješenjem koje nam se ne čini tako blizu? Takav život je propast. Tome nas ne uči nijedna vjera. Svaka vjera nas uči jednome, a to je da Bog na naša leđa nikada neće spustiti nešto, što mi ne možemo podnijeti. Zato, ključna je borba sa samim sobom, sa negativnim mislima koje misle da mogu vladati nama, borba sa onim nečim što nas okupira na trenutak i želi usmjeriti ka lošim stvarima. Život je čovjekova vlastita borba. I kada to shvatimo, neće biti potrebe da se okrećemo bilo kakvim opijatima ili čak oblicima devijantnog ponašanja.

3. Računala

“Kontrakultura povezana s psihodelicima utjecala je na suvremenu računalnu revoluciju, već i samom činjenicom da su se Steve Jobs i mnogi pioniri tog područja inspirirali kalifornijskim okruženjem gdje se na istom području nalaze Silicijska dolina i utočište hipija. Sve je bilo na jednom mjestu i sve se ispreplitalo. Većina pionira računalne revolucije – odnosno revolucije osobnih računala – proizašli su iz te kontrakulture, njene kreativnosti, slobodumlja te lišenosti predrasuda. U skladu s filozofijom uradi – sam radili su u garaži sa onim što su imali – i tako, od računala koja su zauzimala čitavu sobu došli do kutije koju možemo staviti na stol. To ne bi bilo moguće bez računalne grafike. Prije nje, za korištenje računala bilo je potrebno znati programski jezik. Tek je nastank grafičkog sučelja – onoga što danas poznajemo kao Windowse, na kojima klikaš na sličice – približilo računalo širokim masama i učinilo ga neizostavnim dijelom naših života. (...)

Računarstvo se razvijalo u nekom linearnom smjeru i nitko nije niti pomišljao da bi računalo moglo postati PC tj. osobno računalo. To je bila zamisao generacije šezdesetih. (...) Ako svaki čovjek

kod kuće ima računalo, a sva računala su međusobno povezana, time će se dobiti neka vrsta kolektivne svijesti koja će promijeniti pogled na svijet. Bila je to pionirska ideja koja nije nastala u vojnim laboratorijama već u krili kontrakulture. Timothy Leary je negdje oko 1995. Godine rekao da je PC zapravo LSD 1990-ih. Zanimljivo je da je cijeloga života, pa sve do smrti prenosio stream na internet. To su prapočeci virtualne stvarnosti, a sam Leary je rekao da će se preseliti unutar računala. Cijeli stan je opremio kamerama, a sve svoje ideje i svakodnevni život, sve što je napisao i što je svaki dan proživljavao pretočio je u multimedijalni projekt na internet koji je i dan danas dostupan. Danas je internet već razvijen, a virtualna stvarnost će doživjeti ubrzani razvoj uvođenjem mogućnosti 5G mreža. Svjedočimo i razvoju umjetne inteligencije koja je ustvari tek na početku, ali i to je dovoljno da se počelo raspravljati o konceptu transhumanizma.” (Mišak, 2019:209-210)

Razvoj tehnologije je promijenio svijet oko nas, ali i svijet u nama. Internet je počeo oblikovati naš razvoj, ponašanje i društvene norme. Internet je potpuno promijenio svijet oko nas, oblikovao našu percepciju svijeta, usmjerio našu pažnju u određenom smjeru i potaknuo određena ponašanja. Umjesto odlazaka u dućan, ljudi se sve češće odlučuju na kupovinu preko interneta iz udobnosti vlastitog doma. Nakon nekog vremena, čovjek shvati da mu vrijeme sve brže ide, da već mjesecima nije vidio prijatelja s kojim je prije išao svake sedmice na kafu, da već sedmicama nije progovorio riječ s kolegom koji sjedi u uredu pored njega i da već danima nije primijetio novi park pored svoje zgrade. Svako normalan bi mogao pronaći uzrok tim brigama, a on je upravo u robovanju tehnologiji i zamkama virtualnog svijeta. Da morate pronaći čovjeka koji danas ne drži u ruci mobitel dok hoda, vozi, trči ili šeta, vjerovatno biste trebali dosta vremena da ga pronađete. Naš mozak je postao preopterećen tehnološkim izumima i sve se teže nosi s izazovima virtualnog svijeta. Još jedan od problema tehnologije i njezinog utjecaja na osobu je stvaranje nerealne slike o sebi. Osoba stvara idealnu sliku o sebi posmatrajući druge i uspoređujući se s njima. Najčešće su u pitanju adolescenti koji stvaraju virtualni svijet u kojem se nadaju da će preko noći postati svjetske zvijezde i ostvariti sve svoje snove tipkajući po mobitelu iz kreveta. Zbog toga se među takvim pojedincima sve češće prepoznaje narcisoidni poremećaj ličnosti. Posmatrajući mlade ljude samo jedno popodne u bilo kojem parku ili kaficu, možete vrlo jednostavno shvatiti kako se oni danas druže. Nakon što sjednu, prvo uzmu mobitel, otvore svoje profile na društvenim

mrežama i ulaze u svijet iz kojega više ni sami ne znaju izaći. Zastrašujuća je činjenica da je danas teško vidjeti mlade ljude koji tokom šetnje gradom ne tipkaju po mobitelu ugrožavajući tako svoju sigurnost, ne gledajući na cestu kojom hodaju, sudarajući se s drugim ljudima itd. Svako malo možete uočiti i one koji zastaju nakon svakih pet metara i slikaju selfije³. Danas bio pravi izazov sjesti s nekim na kafu i ugasiti mobilni telefon. Nažalost, tehnologija nam je ušla u svaki trenutak u danu, a malo ko će to priznati jer nam je i samima teško priznati da ne možemo kontrolisati svoje ponašanje u nekim situacijama pa stalno pregledavamo imamo li kakvu novu obavijest, poruku ili poziv. No, tehnologija nam može biti korisna samo onda kada mi naučimo upravljati njom, a ne ona nama. Plaćanje računa bez čekanja u redovima i visokih naknada, rezervisanje hotela samo jednim klikom bez silnih nazivanja i provjera te učenje raznih vještina putem korisnih videozapisa je samo nekoliko stvari koje mogu biti izrazito korisne u svakodnevnom životu.

³ Engl. selfie – slika samoga sebe, foto-auto-portret

4. Zaključak

Na kraju radu, odnosno u samome zaključku dolazi se do bitnih odrednica istoga. Razvoju kontakulture doprinijeli su ponajprije tehnički proizvodi industrijalizovanog potrošačkog društva kao što su automobili, televizor, radio, gramofonske ploče. Tako se kontrakultura našla u ambivalentnoj poziciji, s jedna strane je to bilo “veliko odbijanje”, a sa druge strane, korištenje njegovih proizvoda. Kontrakultura je pokušala da unese prosvijetljenje u tamu svakodnevnog života. Sa druge strane, psihodelička revolucija se svodila na silogizam, odnosno jednostavnije rečeno – treba promijeniti oblik svijesti i promijenit će se svijet. Prvo treba promijeniti sebe (change yourself first). Svijet kontrakulture je i socijalno – patološki i psihopataloški svijet droge, agresije i nasilja, sadizma i mazohizma, te prostitucije. Budući da sam u uvodu rada navela mišljenje autora koji smatra da se psihodelici ne mogu poistovjetiti sa drogom, bitno je reći da ja ne dijelim njegovo mišljenje. Zapravo, smatram da postoji mnogo drugih stvari koji će zaokupirati naše misli i odvratiti ih od onoga što nam stvara problem, bez da koristimo psihodelike. Jednostavnije rečeno, ako imamo problem trebamo se truditi da pronađemo najprikladnije rješenje za njega, a to rješenje sa sigurnošću rečeno nije okretanje ka psihodelicima. Pokušajmo biti najbolja verzija sebe. Ako nam nešto tišti dušu, pričajmo o tome sa nekim kome vjerujemo, ako smatramo da su naši problemi najveći na svijetu, budimo sigurni da će osvanuti dan u kojem će oni biti riješeni. Možda se to neće desiti odmah, ali će se desiti što je u suštini i najbitnije. Na kraju tunela ćemo ugledati svjetlo i biti ponosni na sebe što smo iz tadašnjih naizgled bezizlaznih situacija, uspjeli izaći uz vlastitu pomoć, nadvladanja uma i negativnih misli. Što se tiče tehnologije, svijet je danas potpuno nezamisliv bez tehnologije. Malo je ljudi koji mogu obavljati svoje poslove u potpunosti off-line, a kamoli bez računara ili ikakvog mobilnog uređaja. Naši su preci možda mogli živjeti uz samo jedan radio, možda crno - bijeli televizor i fiksni telefon, ali mi danas teško možemo zamisliti bogat društven život u potpunosti lišen tehnologije. Iako je postala svojevrsna potreba, očiti su i negativni utjecaji tehnologije. Oni su značajno vidljivi i kroz širenje lažnih vijesti, propagandu, programiranje uma, nametanje stvarnosti i ideja, manipulacije, utjecaj na naš negativni unutaršnji govor i slično. S godinama se ubrzao protok informacija, više ih je dostupno, kako onih dobrih tako i onih lažnih. Treba to sve moći pratiti i pri tome ostati svoj i

normalan. Pored toga, svakako da postoje i oni pozitivni utjecaji poput toga da nas motivišu, uče, informišu i razvijaju. Sve u svemu, kada se sumira tehnologija je prijevka potreba današnjice.

5. Literatura

Knjige:

Mišak, K. (2019): *SMRT TRANSHUMANIZMU, SLOBODA NARODU*, Hrvatska TELEDISK

Nichols, D. E. (2016): *PSYCHEDELICS. PHARMACOLOGICAL REVIEWS*

Internet izvor:

https://www.youtube.com/watch?v=YAG9NoHjk_M / Ep 23 - Na Rubu Znanosti (2019) - Kontrakultura, psihodelici i računala – pristupljeno 02.04.2021.g.